

การเตรียมตัวก่อนเปลี่ยนไต

รศ.นพ.อรรถพงษ์ วงศ์วิวัฒน์

หน่วยโรคไต ภาควิชาอายุรศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการแพทย์ว่า การปลูกถ่ายไตหรือการเปลี่ยนไตเป็นวิธีการบำบัดทดแทนไตที่ดีที่สุดสำหรับผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย เนื่องจากเป็นการรักษาที่สามารถทำให้ผู้ป่วยกลับมามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นใกล้เคียงคนปกติ ตลอดจนสามารถมีชีวิตยืนยาวกว่าผู้ป่วยที่ล้างไต ไม่ว่าจะด้วยวิธีฟอกเลือดหรือล้างทางช่องท้องก็ตาม

อย่างไรก็ตามยังมีผู้ป่วยอีกจำนวนมากที่รอรับการเปลี่ยนไต เนื่องจากมีอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการผ่าตัด รวมถึงค่ายาทดแทนไต ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูง และปัญหาการขาดแคลนอวัยวะจากผู้บริจาคที่เสียชีวิต

บทความนี้จะขอกล่าวถึงการเตรียมความพร้อมก่อนเปลี่ยนไตโดยสังเขป เพื่อเป็นข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติได้ทราบถึงขั้นตอนต่างๆ และวิธีปฏิบัติตนที่ถูกต้อง โดยขอแบ่งหลักในการเตรียมตัวก่อนเปลี่ยนไตเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่

1. เตรียมกาย
2. เตรียมใจ
3. เตรียมไต
4. เตรียมค่าใช้จ่าย

เตรียมกาย

- ล้างไตอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง
- พบอายุรแพทย์โรคไตที่ดูแลท่านตามนัดอย่างสม่ำเสมอ
- งดอาหารเค็ม และรักษาระดับความดันโลหิตให้ปกติ
- รับประทานยาทุกชนิดตามที่แพทย์สั่งอย่างสม่ำเสมอ
- ฉีดยากระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดอย่างสม่ำเสมอ
- หลีกเลี่ยงการรับเลือด (ยกเว้น กรณีเร่งด่วนฉุกเฉิน) เนื่องจากการได้รับเลือดบ่อยๆ จะกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิต่อต้านเนื้อเยื่อของผู้อื่น ซึ่งทำให้โอกาส

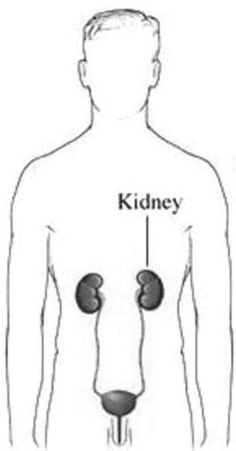
ที่จะได้รับไตบริจาคน้อยลง หรืออาจเกิดปัญหาร่างกาย ต่อต้านไตที่ได้รับการปลูกถ่าย

- รักษาระดับน้ำตาล ไขมัน และเกลือแร่ต่างๆ ในเลือดให้ปกติ

- ดูแลสุขภาพอนามัย รักษาความสะอาดของ ร่างกาย ช่องปาก และฟัน

- พบทีมแพทย์ปลูกถ่ายอวัยวะของโรงพยาบาล ที่ท่านมีความประสงค์จะทำการเปลี่ยนไตเพื่อตรวจประเมิน ความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยผู้ป่วยจะได้รับการตรวจ ดังนี้

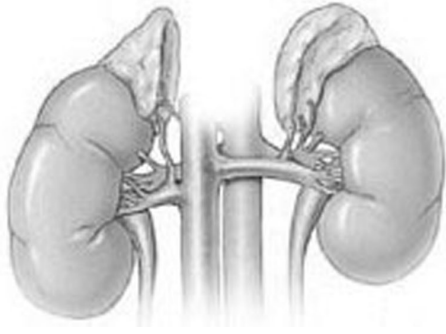
- ตรวจร่างกายโดยละเอียดทุกระบบโดยอายุร แพทย์โรคไตเพื่อประเมินความพร้อมของ ร่างกาย ในกรณีที่ผู้ป่วยมีโรคอื่นๆ ที่รุนแรง ร่วมด้วย อาจจะไม่เหมาะสมที่จะผ่าตัดเปลี่ยน ไต ได้แก่ โรคมะเร็งระยะลุกลาม โรคหัวใจ โรคปอดชนิดรุนแรง โรคติดเชื้อที่ยังได้รับการรักษา เช่น วัณโรคปอด เป็นต้น
- ตรวจเลือดเพื่อหาหมู่เลือด ความเข้มข้นของ เลือด ระดับน้ำตาล ไขมัน การทำงานของตับ และเชื้อไวรัสต่างๆ (ไวรัสตับอักเสบบี ซี เอ็มวี เอ็ดส์ เป็นต้น)
- ตรวจภาพรังสีทรวงอก และคลื่นหัวใจ
- ตรวจอัลตราซาวด์ไตเพื่อดูว่ามีนิ่วหรือเนื้องอก ผิดปกติหรือไม่

- ผู้ป่วยที่มีประวัติความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ เบาหวาน หรือ มีปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรค หลอดเลือดหัวใจ จะได้รับการตรวจโดยอายุร แพทย์โรคหัวใจ ซึ่งผู้ป่วยอาจได้รับการตรวจ อื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อประเมินความพร้อมของ หัวใจก่อนได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนไต
- ผู้ป่วยหญิงที่อายุมากกว่า 35 ปี สูตินรีแพทย์ จะตรวจภายในในซีคมะเร็งปากมดลูก และ ตรวจแมมโมแกรมเพื่อซีคมะเร็งเต้านม
- ผู้ป่วยชายที่อายุมากกว่า 45 ปี แพทย์จะตรวจ ตรวจเลือดเพื่อซีคมะเร็งต่อมลูกหมาก
- ในกรณีที่ตรวจพบว่ามีเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ไม่ ว่าจะเป็นไวรัสบี หรือ ไวรัสซี ผู้ป่วยจะได้รับการ ตรวจเพิ่มเติมโดยอายุรแพทย์โรคตับ เพื่อ ประเมินความเหมาะสมว่าสามารถเปลี่ยนไต ได้หรือไม่ ผู้ป่วยบางรายอาจต้องได้รับการ รักษาไวรัสตับอักเสบบีให้ตีก่อน
- ส่งเลือดเพื่อตรวจเนื้อเยื่อ โดยตรวจทั้งคู่ให้ และผู้รับว่าเนื้อเยื่อเข้ากันหรือไม่ ในกรณีที่มิ ญาติพี่น้องบริจาคไต ส่วนกรณีรอไตบริจาค จากผู้เสียชีวิต ผู้ป่วยจะต้องส่งเลือดไปยังศูนย์ รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ทุก 1 เดือน โดยอาจส่งเลือดที่โรงพยาบาลซึ่งสมัครเปลี่ยน ไตเอาไว้ หรือจะส่งเองโดยตรงก็ได้ (ผู้ป่วยที่ อยู่ต่างจังหวัด สามารถส่งทางไปรษณีย์ได้)

เตรียมไต

ในกรณีที่ผู้ป่วยมีญาติที่มีความประสงค์จะบริจาค ไตให้ สามารถแจ้งความประสงค์กับอายุแพทย์โรคไตเพื่อ ทำการตรวจและให้คำแนะนำได้ ซึ่งโดยทั่วไป การได้รับ ไตบริจาคจากญาติจะดีกว่าไตบริจาคจากผู้เสียชีวิต เนื่อง จาก ช่วงเวลาที่ไตขาดเลือดก่อนนำมาปลูกถ่ายค่อนข้าง สั้น หลังผ่าตัดไตมักจะทำงานทันที เนื้อเยื่อเหมือนกัน มากกว่า โอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ น้อยกว่า และ

ไตสามารถทำงานต่อไปได้ยาวนานกว่า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ป่วยที่ไม่มีญาติบริจาคไต สามารถสมัครขอรับไตบริจาคจากผู้เสียชีวิต ซึ่งทำการจัดสรรโดยศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย โดยพิจารณาตามกฎเกณฑ์อย่างโปร่งใสจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความเหมือนกันของเนื้อเยื่ออายุ ระยะเวลาการล้างไต เป็นต้น ผู้ป่วยสามารถสมัครเพื่อรอรับไตบริจาคได้ที่โรงพยาบาลที่ท่านมีความประสงค์ที่จะทำการเปลี่ยนไตเพียงแห่งใดแห่งหนึ่งเท่านั้น โดยรายชื่อผู้ป่วยทั้งหมดจากทุกโรงพยาบาลจะส่งให้ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย

ผู้ที่สามารถบริจาคไตได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย

- บิดา มารดา
- พี่น้องร่วมบิดา และ/หรือ มารดาเดียวกัน
- บุตรที่อายุมากกว่า 18 ปีบริบูรณ์
- ญาติสายตรง (ลุง ป้า น้า อา หลาน)
- สามเษภรรยา ที่จดทะเบียนสมรสด้วยกันมากกว่า 3 ปี หรือมีบุตรด้วยกันอย่างน้อย 1 คน

คุณสมบัติของผู้บริจาคไตที่มีชีวิต

- มีความตั้งใจจริงที่จะบริจาคไต โดยความสมัครใจ ไม่ถูกบังคับ หรือได้รับอำลิสสินจ้างไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ใดๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม
- ในกรณีสมรสแล้ว จะต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสที่จดทะเบียน
- ผู้ที่จะบริจาคไตจะต้องได้รับการตรวจอย่างละเอียดจากอายุรแพทย์โรคไตเช่นเดียวกัน โดยแพทย์จะตรวจร่างกาย ตรวจเลือด ปัสสาวะ และเอกซเรย์ เพื่อเช็คว่าผู้ให้มีสภาพแข็งแรง การทำงานของไตปกติสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคไตหรือโรคที่อาจเกิดแทรกซ้อนทางไต เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง นิ่วในไต เป็นต้น
- ไม่มีภาวะโรคติดเชื้อซึ่งอาจถ่ายทอดสู่ผู้รับไต เช่น ไวรัสตับอักเสบบี เอชไอ เป็นต้น
- หมู่เลือดและเนื้อเยื่อเข้ากันได้ที่เหมาะสม

หมู่เลือดผู้รับ	หมู่เลือดผู้ให้ไตได้
เอ	เอ หรือ โอ
บี	บี หรือ โอ
โอ	โอ
เอบี	รับได้หมดทุกหมู่เลือด

ผู้บริจาคไตที่มีชีวิตจะแข็งแรงหรือไม่ เมื่อเหลือไตข้างเดียว

- โดยทั่วไป ผู้บริจาคไตจะนอนพักฟื้นที่โรงพยาบาลประมาณ 1 สัปดาห์หลังผ่าตัด หรือ สัปดาห์นั้นในกรณีผ่าตัดด้วยวิธีส่องกล้อง
- หลังผ่าตัด ไตปกติที่เหลือ 1 ข้าง จะสามารถทำงานทดแทนไต 2 ข้างได้ โดยระดับของเสียในเลือดจะอยู่ในเกณฑ์ปกติ
- สุขภาพหลังผ่าตัดจะแข็งแรง ไม่ต้องกินยาต่อเนื่อง ทำงานได้เหมือนเดิม ไม่เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ ดำรงชีวิตได้ตามปกติสุขทุกอย่าง
- แพทย์จะนัดตรวจความดันโลหิต ตรวจเลือด และปัสสาวะปีละ 1-2 ครั้ง

เตรียมใจ

- ทำจิตใจให้แจ่มใส ปรับชีวิตให้ยอมรับกับโรคที่เป็นอยู่
- มีสุขภาพจิตที่ดี อย่าเครียด ระหว่างรอเปลี่ยนไต
- ยอมรับความปรารถนาดีจากญาติที่บริจาคไตให้
- ทำความดี ทำบุญ ทำกุศล

เตรียมค่าใช้จ่าย

- ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนไตช่วงแรก ประกอบด้วย ค่าผ่าตัด ค่ายากดภูมิคุ้มกันซึ่งใช้ขนาดสูง ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ระหว่างอยู่โรงพยาบาลประมาณ 2 สัปดาห์ ถ้าไม่มีภาวะแทรกซ้อน ค่าใช้จ่ายในช่วงนี้ประมาณ 2-3 แสนบาท
- ค่ารักษาระยะยาว เนื่องจากผู้ป่วยยังต้องกิน

ยากดภูมิคุ้มกันไปตลอดชีวิต แต่ในขนาดยาที่น้อยลงเรื่อยๆ ขึ้นกับชนิดและขนาดของยาที่ได้รับ

- ผู้ป่วยต้นสังกัดข้าราชการประกันสังคม ผู้ป่วยบัตรประกันสุขภาพ สามารถเบิกค่ารักษาในการเปลี่ยนไตได้ทั้งหมด

สรุป

การเตรียมตัวให้พร้อมในทุกด้านสำหรับการเปลี่ยนไตนั้นมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ป่วยที่รอไตบริจาคจากผู้เสียชีวิตซึ่งไม่สามารถกำหนดเวลาได้แน่นอน การเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอจะช่วยให้ท่านไม่พลาดโอกาสทองที่จะได้รับการเปลี่ยนไต การเตรียมตัวทั้งกาย ใจ และค่าใช้จ่ายให้พร้อม จะส่งผลให้ผู้ป่วยที่ได้รับการเปลี่ยนไตมีสุขภาพกาย สุขภาพใจ ที่แข็งแรง ได้เริ่มต้นชีวิตใหม่กับไตใหม่อย่างมีความสุข

สำหรับผู้ป่วยที่มีความประสงค์จะสมัครเปลี่ยนไตที่โรงพยาบาลศิริราช สามารถติดต่อและนัดหมายเพื่อขอรับบริการได้ที่งานเปลี่ยนอวัยวะ ตึก 84 ปี ชั้น 2 โรงพยาบาลศิริราช หมายเลขโทรศัพท์ 02-419-8079 ในวันและเวลาราชการ

